

**ÇAĞDAŞ ALPERENLERDEN ŞEYH OSMAN HÂDÎ (YÜCEBİLGİÇ) EFENDİ'NİN
HAYATI****Tuğçe YÜCEBİLGİÇ*****Dr. Öğr. Üyesi F. Cangüzel GÜNER ZÜLFİKAR******Özet**

Osman Hâdî Efendi, Osmanlı Devleti'nin son döneminde yaşayan Rifâî, Kadirî ve Uşşâkî tarikatlarına tayin edilmiş bir sûfidir. Hayatının sonuna kadar aldığı zâhirî ve bâtinî eğitimi cephede ve nefis mücadelesinde değerlendiren Hâdî Efendi, ihtiyaç anında tekmeden cepheye çıkan sûfî örneklerindedir. Hâdî Efendi Millî Mücadele'ye bizzat katılmış ve Çanakkale Savaşı'nda Mustafa Kemal ile aynı askerî birlikte savaşmıştır. Savaşta gazi olmasından sonra silah arkadaşı Mustafa Kemal'in emri ile İstanbul'un düşman işgalinden kurtarılmasında görev alan gizli örgütlerden Müsellâh Müdâfaa-i Milliye (Mim Mim) grubuna katılmıştır. Bu makalede aile üyeleri ile yapılan röportajlardan, gazete ve dergi arşivi taramalarından, Rifâî, Kadirî ve Uşşâkî geleneklerinde Osman Hâdî Efendi ile ilgili bilgi sahibi olanlarla yapılan mülâkatlardan ve kendisi tarafından yazılmış *Hâdî Dîvânı*'ndan elde edilen bilgilere dayanarak Osman Hâdî Efendi'nin hayatı ve târihî şahsiyeti hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osman Hadi Yücebilgiç, Milli Mücadele, Mustafa Kemal Atatürk, Hadi Divanı, Tasavvuf

**A CONTEMPORARY ALPEREN: THE LIFE and PLACE in SÛFÎ TRADITION
OF OSMAN HÂDÎ (YÜCEBİLGİÇ) EFENDİ****Abstract**

Osman Hâdî Efendi is a sûfî appointed in the Rifâî, the Quadiri, and the Ussaki orders who lived in the last period of the Ottoman Empire. Hâdî Efendi who utilized the internal and the external education that he received until the end of his life time, in the front and in the struggle for the soul, was one of the important Sûfis who came to the front from the lodge in times of need. Hâdî Efendi personally participated in the national struggle and fought together in the same solidarity with Mustafa Kemal in the Battle of Çanakkale After he became a veteran in the war, he joined one of the secret organizations Müsellâh Müdâfaa-i Milliye Group (Mim Mim), which took part in the liberation of Istanbul from the enemy occupation with the order of his fellow soldier Mustafa Kemal. Based on the information obtained from interviews with the family members, scannings of newspaper and magazine archives, interviews with those who have information about Osman Hâdî Efendi in the Rifâî, the Quadiri and the Uşşaki traditions and the *Hâdî Dîvânı* written by himself, the information about the historical personality of Osman Hâdî Efendi has been mentioned.

Keywords: Osman Hadi Yücebilgiç, National Struggle, Mustafa Kemal Atatürk, Hadi Divanı, Sufism

* Üsküdar Üniversitesi, Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, Türkiye. <https://orcid.org/0000-0002-4650-7187>, tugce.yucebilgic@nefesayinevi.com

** Üsküdar Üniversitesi, Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, Türkiye. <https://orcid.org/0000-0002-4345-4999>, canguzel.gunerzulfikar@uskudar.edu.tr

Giriş

Osman Hâdî Efendi, Türk târihi açısından oldukça önemli bir dönemde, Osmanlı Devleti'nin yıkıldığı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemde yaşamış; vatan savunmasına bizzat katılarak Çanakkale Savaşı'nda gazi olmuş bir sûfidir. Rifâî, Kadirî ve Uşşâkî tarikatlarından müstahlef olan Hâdî Efendi, silah arkadaşı Mustafa Kemal'in emri ile İstanbul'un düşman işgalinden kurtarılmasında görev alan gizli örgütlerden Müsellâh Müdâfaa-i Milliye (Mim Mim) grubunun da üyesi olmuştur. Bu makalede Osman Hâdî Efendi'nin hayatı çerçevesinde, târihi şahsiyeti hakkında bilgi verilecektir. Osman Hâdî Efendi'nin hayatına dâir bilgiler, aile üyeleri ile yapılan röportajlardan, gazete ve dergi arşivi taramalarından, Rifâî, Kadirî ve Uşşâkî geleneklerinde Osman Hâdî Efendi ile ilgili bilgi sahibi olanlarla yapılan mülâkatlardan elde edilmiştir. Ayrıca Osman Hâdî Efendi tarafından yazılmış *Hâdî Dîvânı* da çalışmaya önemli bir kaynak teşkil etmiştir. Söz konusu *Dîvan*, Osman Hâdî Efendi'nin izni ile halîfesi Avnî Onat tarafından derlenerek 1964 yılında Toker matbaasında neşredilmiştir. Osman Hâdî Efendi'nin şiirlerini, mektuplarını ve sohbetinden notlarını muhtevîdir ve 159 sayfadır. Osman Hâdî Efendi, yazdığı şiirlerin büyük bölümünü halîfesine kendi eliyle teslim etmiş, son birkaç şiir ise daha sonra Onat tarafından Hâdî Efendi'nin cep defterinden alınarak *Dîvân*'a eklenmiştir. Avnî Onat, *Dîvân*'ın başlangıç bölümünde Osman Hâdî Efendi'nin hayatına yer vererek, şiirlerinden örneklerle müellifin şahsiyet özelliklerini aktarmaktadır (Yücebilgiç,1965). *Hâdî Dîvânı*'nda, pek çok tasavvufî kavram bulunmakla beraber en çok Hz. Peygamber, Ehl-i Beyt, Türkler, şehitlik ve nefis konuları yer almaktadır.

1. Osman Hâdî Efendi'nin Hayatı

1.1. Doğumu

Osman Hâdî Efendi'nin aile târihine dâir ilk bilgiler 19. yüzyıla dayanmaktadır. Hem *Hâdî Dîvânı*'nda hem de aile bireyleriyle yapılan görüşmelerde Osman Hâdî Efendi'nin babasının babası Mustafa Ağa'nın bugün Bulgaristan sınırları içinde yer alan Zağra kasabasına yerleştirilmiş Türk akıncılarından olduğu ifade edilmiştir (Onat, 1965: 3-9). 1878 yılından itibaren Rusya, Balkanlar'da Bulgar Devleti'nin kurulması için Türkleri bu bölgeden çıkarma siyaseti uygulamaya başlamış ve ciddi baskılar gören binlerce Türk işkenceye maruz bırakılarak göçe zorlanmıştır (Zürcher, 2000; Eren,1999: 232-238; İnalçık, 2018; Yılmaz Börklü ,1999: 61-65). Osman Hâdî Efendi'nin dedesi bu olaylar esnasında Bulgar komitacılarla karşı mücadele ederken kollarına aldığı yaralarla şehit edilmiştir. Mustafa Ağa'nın şehit edilmesinden sonra Osman Hâdî Efendi'nin ailesi, kendisi ana karnındayken, İstanbul'a kaçmıştır (Levent Mülâkat, 2019). Bu göçten sonra Osman Hâdî Efendi 1889 yılında Üsküdar'da dünyaya gelmiştir (Onat, 1965: 3-9).

1.2. Eğitimi

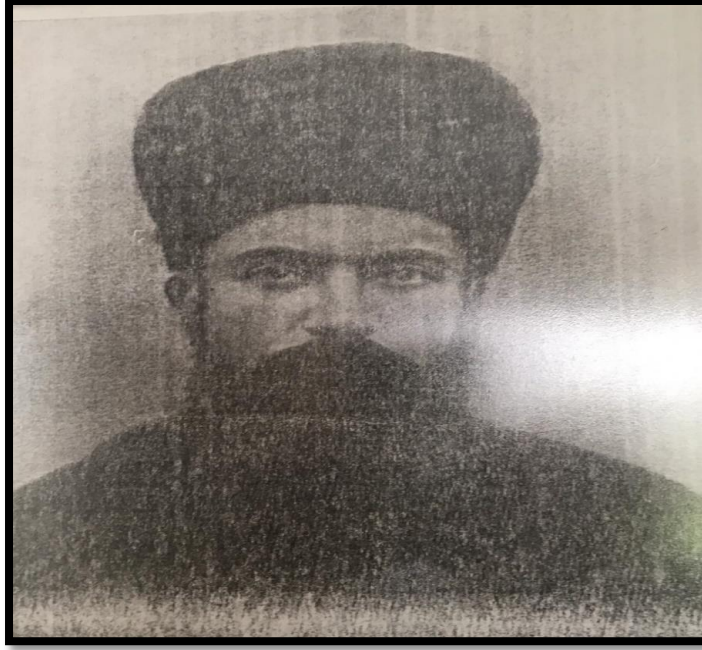
Osman Hâdî Efendi, Uşşâkî şeyhi Mustafa Sâfi Efendi'ye müntesip anne ve babasının tasavvuf eğitimiyle büyümüş, oldukça küçük yaşlarda tasavvufla ilgilenmeye başlamıştır (Levent Mülâkat, 2019). Ailesine ait Şişhane mevkiindeki evlerinin yakınında bulunan Aynî Ali Baba Tekkesi'nde Rifâîlik geleneği ile tanışarak Ehl-i Beyt soyundan gelen Muhammed el-Ensârî'ye intisap etmiştir (Onat, 1965: 3-9). Alperenlik ve Ahîlik edebiyatı ile eğitim gördüğü dergâhta dinî bilgilerin yanı sıra esnaflık da öğrenmiştir. Ayakkabıcılık mesleğinde ustasından el almıştır (Levent Mülâkat, 2019). Hâdî Efendi, bâtinî eğitimi ile aynı zamanda zâhîrî eğitimini de devam ettirerek önce Fâtih Rüştiyesini ardından da Mercan İdâdîsini bitirmiştir (Onat, 1965: 3-9). Farsça, Arapça,

...

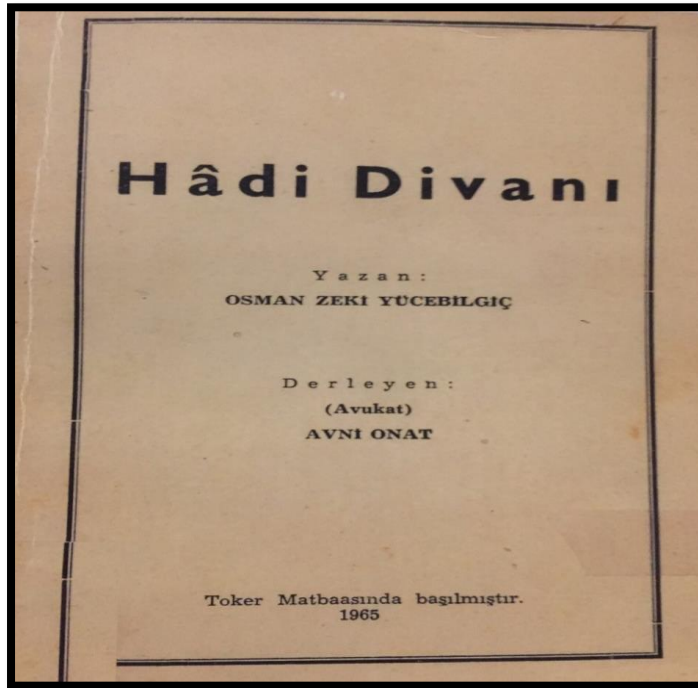
(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Fransızca öğrenmiştir. Bir süre sonra Rifâî ve Kadirî tarikatlerinden halifeliği olan Hâdî Efendi, ilerleyen yıllarda ise Uşşâkî şeyhi Mustafa Sâfi Efendi'ye intisap etmiştir (Onat, 1965: 3-9).

Şekil 1. Osman Hâdî Yücebilgiç

Şekil 2. Osman Hâdî Efendi'ye ait Hâdî Divânı (Kitabın kapağında 1965 Toker Matbaasında basılmıştır yazmakta ancak bir sonraki sayfada 1964 yazdığı görülmektedir)

1.3. İsim ve Lakapları

Osman Hâdî Efendi'nin nüfus kayıtlarındaki ismi, Osman Zeki'dir. Bununla birlikte mürşidi Mustafa Sâfî Efendi'nin kendisi için uygun gördüğü Hâdî mahlasını kullandığı* ve çoğunlukla Hâdî Baba adıyla tanındığı anlaşılmaktadır. Çeşitli kaynaklarda, Hâdî Efendi, Osman Hâdî, Osman Zeki Hâdeyülnur, Hâdeyennur Hz. isimleriyle anılmaktadır (Özdamar, 2001; Levent Mülâkat, 2019). Hüseyin Vassaf *Sefîne-i Evlîya* adlı eserinde ise kendisinden Terlikçi Osman Efendi ismiyle bahsetmektedir.

1.4. Millî Mücadele'deki Görevleri

Osman Hâdî Efendi, mürşidi Mustafa Sâfî Efendi tarafından Manisa Akhisar Ali Nâilî Uşşâkî Dergâhı meşîhatında görevlendirildikten kısa bir süre sonra I. Dünya Savaşı başlamıştır. Sonra da cihat ilan edilmiştir. Bu cihat ilanı diğer Müslüman devletler üzerinde çok etkili olmamıştır. Ancak kendi topraklarında alperenlik geleneğini sürdüren ve nefsiyle cihat ederken gerektiğinde hak dini korumak üzere cephede savaşımaya hazır alperen dervişleri etkilemiştir. Bu sebeple tüm tarikatlardan savaşa katılan şeyhlere subay; dervişlere ise er, onbaşı veya çavuş rütbesi verilmiştir (Küçük, 2009; Döğüş, 2007: 25-50; Özcan, 1996:443-445).

Osman Hâdî Efendi mürşidi Mustafa Sâfî Efendi'den aldığı emirle Çanakkale'ye giderek başçavuş rütbesiyle savaşa katılmıştır (Onat, 1965: 3-9). Osman Hâdî Efendi'nin torunu Aslı Levent'in** aktardığı bilgiye göre; Hâdî Efendi burada Mustafa Kemal ile tanışmıştır. Kendisine *Efendi Baba* diye hitap eden Mustafa Kemal'in cephede çatışmaların durduğu zaman aralıklarında sık sık Hâdî Efendi ile dinî konuşmalar yaptığı belirtilmektedir. Bu sohbetlerde şehâdet makamının yüce bir mertebe olduğunu anlatan Hâdî Efendi ölümle ilgili kimsenin içinde hiçbir korku kalmaması gerektiğini söylemiştir (Levent Mülâkat, 2019).

Hâdî Efendi'yle Mustafa Kemal arasındaki ilişkiyle ilgili çeşitli rivâyetler bulunmaktadır. Buna göre Osman Hâdî Efendi, Çanakkale'de Conkbayırı'nda Mustafa Kemal'e gelen şarapnel parçasına elini uzatarak ona zarar vermesini önlemiş ve bu sebeple gazi olmuştur (Levent Mülâkat, 2019). Bu olayda şarapnel parçaları Hâdî Efendi'nin elini parçalarken aynı anda Mustafa Kemal'in cebindeki saate de isâbet etmiştir. Hâdî Efendi aldığı darbenin şiddetiyle kan kaybından bayılınca, öldü sanılarak, hayvanların zarar vermemesi için sipere yani öldüğü yere gömülmüştür. Toprağı sıkıştırmak için kürekle vurulurken kendine gelen Hâdî Efendi, beni çıkarın diye bağırır, sol kolu ve sırtıyla toprağı iterek hayatta kalmıştır (Küçüksü Mülâkat, 2020).

Büyük yarası sebebiyle cephede artık savaşamayan Osman Hâdî Efendi, İstanbul'a gönderilmiş, terhisine kadar bölük ve tabur komutan vekili olarak Sirkeci Talim Taburu'nda geri hizmette acemi erlerin eğitimiyle vazîfelendirilmiştir. (Onat, 1965: 3-9).

* İsim kullanımı ile ilgili yapılan araştırmada isminin nüfus belgesinde ve halifesi tarafından bastırılan *Hâdî Divânı* kapağında *Osman Zeki* olarak geçtiği tespit edilmekle beraber mülâkatlardan edinilen bilgiye göre genellikle Hâdî ismini kullandığı, kabir taşında da Osman Hâdî yazıldığı görülmüştür.

** Aslı Levent Mülâkatı, 12.03.2019; Aslı Levent: Osman Hâdî Efendi'nin kızı Macide Hikmet Hanım'dan olan torunudur. 1965 doğumludur. Elektrik mühendisi, yazar ve tasavvuf araştırmacısıdır. Özlem Küçüksü Mülâkatı, 04.03.2020. Özlem Küçüksü, Osman Hâdî Efendi'nin kızı Nahide Rikkat İshakoğlu'ndan olan torunudur.

Şekil 3. Osman Hâdî Efendi'nin Harp Madalyası

Osman Hâdî Efendi, savaşın kaybedilmesinin ardından Anadolu'ya giderek mücadeleye katılmak istemiş ancak Mustafa Kemal'den “*Hayır, sen İstanbul'da işimize yarayacaksın.*” cevabını almıştır. Hâdî Efendi bir süre sonra da işgalci îtilâf devletlerine karşı mücadele eden *Müsellâh Müdâfaa-i Milliye* diğer adıyla Mim Mim grubunun ajanları arasına katılmıştır (Onat, 1965: 3-9; Levent Mülâkat, 2019). 1921 yılında Fevzi Çakmak Paşa'nın emriyle kurulan bu gizli örgüt içlerinde tarikat şeyhlerinin de olduğu ekipleriyle İstanbul'da çok geniş bir haber ağı oluşturmuştur. Bu grubun aslî vazîfesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti için bilgi, belge elde etmek ve cephane sevkiyatı gerçekleştirmektir* (İlter, 2002; Küçük, 2003; Özkan, 2015; Ekinci, 1994:167-184; Karakoç, 2005: 151-159). Pek çok dil bilen Osman Hâdî Efendi dükkânına gelen işgalci askerlerin konuşmalarını dinleyerek karargâha bildirmekle vazîfelendirilmiştir. Bu sebeple İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşuna kadar Beyoğlu'nda İngiliz askerlerin Pera'ya geçtiği tünel mevkiinde bulunan ayakkabı dükkânındaki görevine devam etmiştir** (Onat, 1965: 3-9).

Osman Hâdî Efendi, savaşın ardından tekrar Manisa'ya dönmüş ve tekkelerin kapatılmasına kadar burada irşat faaliyetlerini sürdürmüştür. Otuz yedi yaşındayken Mim Mim grubundan arkadaşı Ali Bey'in kız kardeşi Zehra Hanım ile evlenmiş, Nahide Rikkat ve Macide Hikmet isimli iki kız çocuk sahibi olmuştur. İlerleyen yıllarda ise sohbeğe ağırlık vererek inzivâyâ çekilmiştir. 1 Mayıs 1963 târihinde saat dokuzda on kala kalp hastalığı nedeniyle vefât eden Osman Hâdî Efendi, İstanbul'un Üsküdar İlçesine bağlı Küplüce Kabristanı'na defnedilmiştir*** (Gölgeli Mülâkatı, 2019).

* Bu teşkilâtın çalışmalarına daha önceki yıllarda başladığı ancak daha sonraki târihlerde tescil edildiği görüşleri de mevcuttur.

** Hüseyin Vassaf'ın *Sefîne-i Evliyâ*'da, Osman Hâdî Efendi'nin o dönemdeki mesleğine işâret ederek, kendisinden *Terlikçi Osman Efendi* diye bahsettiği görülmektedir.

*** Ayşe Gölgeli Mülâkatı, 13.09. 2019. Ayşe Gölgeli, Osman Hâdî Efendi'nin Mim Mim Grubu'ndan arkadaşı Salih Diker'in torunudur. Salih Bey'in eşi Refiâ Hanım da Osman Hâdî Efendi'nin müridelerindedir.

Şekil 4. Osman Hâdî Efendi'nin Üsküdar'ın Beylerbeyi semtinde bulunan Küplüce Mezarlığı'ndaki Kabir Fotoğrafi

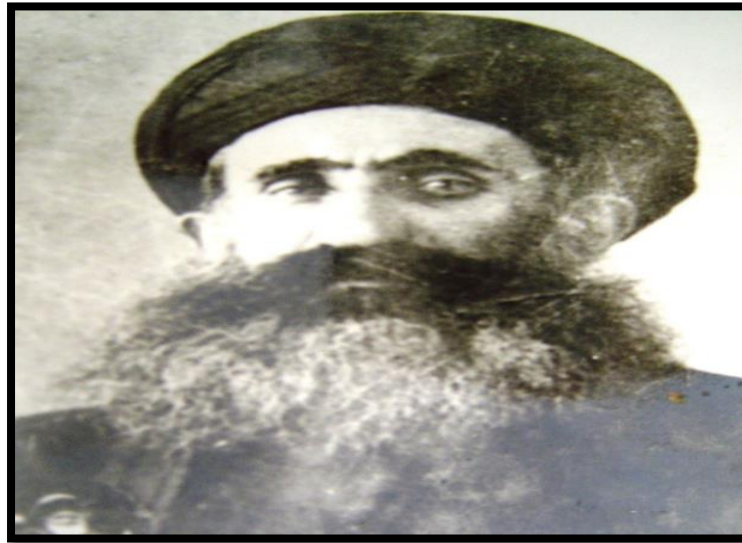
2. Tasavvuf Geleneğindeki Yeri

Osman Hâdî Efendi, kemâlini tamamlama yolunda iki mürşitten terbiye görmüştür. Mânevî eğitimi sonunda Muhammed el-Ensârî ve Mustafa Sâfî Efendi tarafından kendisine Rifâî, Kadirî ve Uşşâkî hilâfetleri verilmiştir.

2.1. Muhammed el-Ensârî

Muhammed el-Ensârî, 1860 senesinde doğmuştur. Bağdat'ta Abdülkâdir Geylânî Dergâhında postnişin olan babası Seyyid Şerif Şerafeddin el-Ensârî el-Kadirî eğitiminin ardından kendisine Kadirî hilâfeti vermiştir. Bir süre sonra mânevî bir işâretle Sivas'a gitmiştir (Altuntaş, 2010).

Şekil 5. Osman Hâdî Efendi'ye Rifâî ve Kadirî icâzetnâmeleri veren mürşidi Seyyid Muhammed el-Ensârî Fotoğrafi

Muhammed el-Ensârî, Sivas'ta Arap Şeyh* mahlasıyla bilinen Ahmed er-Rifâî soyundan Rifâî, Sayyâdî hilâfeti sahibi Sivas Nakîbü'l-eşrâfî Seyyid Abdullah el-Hâşimî el-Mekkî er-Rifâî'ye intisap etmiştir (Özkök, 2015).

Şekil 6- 7 Mustafa Kemal ve Seyyid Abdullah el-Hâşimî el Mekkî Er Rifâî

Arap Şeyh, Muhammed el-Ensârî'ye Rifâîlik hilâfeti vererek kendisini İstanbul'da o dönem metrûk bir binâ olan Aynî Ali Baba Kadirî Dergâhı'nın yeniden ihya edilmesiyle görevlendirmiştir (Altuntaş, 2010). Bunun üzerine 1915 yılında tekrar inşa ettirilen Dergâhta Kadirî-Rifâî meşihat

* Arap Şeyh adıyla bilinen, Muhammed el-Ensârî'nin müşidi Seyyid Abdullah el-Hâşimî el- Mekkî, Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal'e destek vermiş ve Millî Mücadele döneminde Sivas'ta kaldığı sürece Mustafa Kemal ve arkadaşlarını Dergâhta ağırlamıştır. Görselde Abdullah el-Hâşimi Mustafa Kemal ile yan yana oturmaktadır. (Sarıkoyuncu, 2010).

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

eğitimi verilmeye başlanmıştır* (Nihat Zuhurî mülakat, 2018; Altuntaş, 2010; Köseoğlu, 2013: 111-119). Küçük yaşlarda Muhammed el-Ensârî'ye intisap eden Osman Hâdî Efendi'ye Rifâî, Kadirî hilâfetnâmeleri kendisi tarafından verilmiştir (Onat, 1965: 3-9). Rifâîlik geleneğinin Sayyâdiye kolu Ahmed İzzeddîn es-Sayyâdî'ye bağlıdır (Rifâî, 2015). Bu soydan gelen ve ilk hilâfetini amcası Recep es-Sayyâdî'den alan Seyyid Hasan Vâdî'nin halifelerinden biri de Arap Şeyh'tir. Arap Şeyh'in halîfesi Muhammed el-Ensârî, onun halîfesi ise Osman Hâdî Efendi olmuştur.**

Muhammed el-Ensârî'nin ardından halîfesi ve oğlu Muhyiddin Ensârî postnişin olmuştur. Muhyiddin Ensârî'den eğitim alan tasavvuf araştırmacısı Nihat Zuhurî'nin ifâde ettiği rivâyete göre, Osman Hâdî Efendi'nin Rifâî silsilesi ile bağlantısı dipnotta belirtilmiştir.

Şecere-i Rifâiyye

45. Şeyh Abdullah-i Haşimi (Arap Şeyh)

46. Şeyh Muhammed el-Ensârî

47. Şeyh Osman Hâdî Yücebilgiç***

* Nihat Zuhurî Mülakat,2018. Nihat Zuhurî Kıyga: Günümüzde geleneksel anlamda tarikat işleyişi sürmese de Nihat Zuhurî, Muhammed el Ensârî 'nin kendisinden sonra postnişin olan oğlu Muhyiddin Ensârî tarafından halife olarak görevlendirilmiştir. Nihat Bey, isim olarak mahlası Zuhurî'yi kullanmıştır. Nihat Zuhurî, Osman Hâdî Efendi'nin silsilesi ile ilgili bilgileri bizimle paylaşmış ve 27.08.2021 tarihinde makale çalışmalarımız devam ederken Hakk'a yürümüştür.

** Osman Hâdî Efendi'nin Kadirî ve Rifâî tarikatlarından hilâfet aldığı *Hâdî Dîvânı*'nda ve çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir. Ancak farklı bir tekke ya da dergâhta görev yapıp yapmadığı ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır. Aynî Ali Baba Dergâhı'nın Muhammed el-Ensârî'den sonraki postnişini oğlu Muhyiddin Ensârî olmuştur.

*** Nihat Zuhurî Mülakat,2018. Rifâî Silsilesi

3. İmam-ı Hüseyin Şehid-i Kerbelâ
4. İmam-ı Muhammed Bakır
5. İmam-ı Cafer-i Sadık
6. İmam-ı Mûsâ Kazım
7. Şeyh İmam-ı İbrahimü'l-Murteza
8. Şeyh Mehmed Mûsâ
9. Şeyh Ahmedü'l-Mesalih
10. Şeyh Hüseyin Abdurrahman
11. Şeyh Hasan
12. Şeyh Ebu Kasım
13. Şeyh Muhammedü'l-Mehdi
14. Şeyh İdris (?)
15. Şeyh Hasan
16. Şeyh Ali
17. Şeyh Ahmed
18. Şeyh Hazım
19. Şeyh Asselehü
20. Şeyh Hasan
21. Şeyh Abdurrahman
22. Şeyh Hasan Ali
23. Şeyh Ahmed Er Rufai
24. Şeyh Ahmed İzzeddin-i Sayyadi
25. Şeyh Sabreddin Ali
26. Şeyh Şemseddin Ali
27. Şeyh Salih Abdurrezzak
28. Şeyh Abdulkerim
29. Şeyh Muhammed Selim
30. Şeyh Kasım-ı Necmeddin
31. Şeyh Abdurrahman
32. Şeyh Mahmud

Nihat Zuhûrî'nin ifâde ettiği rivâyete göre, Osman Hâdî Efendi'nin Kadirî silsilesi ile bağlantısı dipnotta belirtilmiştir.

Şecere-i Kadirîye

31. Şeyh Abdullah-i Haşimi (Arap Şeyh)
32. Şeyh Muhammed el-Ensârî
33. Şeyh Osman Hâdî Yücebilgiç*

-
33. Şeyh İbrahimü'l Arabî
  34. Şeyh Hüseyini'l Irakî
  35. Şeyh Abdurrahman Şemseddin
  36. Şeyh Mahmud Esmer
  37. Şeyh Abdulvahid
  38. Şeyh Nureddin
  39. Şeyh Muhammed Hazan
  40. Şeyh Muhammed Sah
  41. Şeyh Muhammed Burhan
  42. Şeyh Mahmud-us Savfi
  43. Şeyh Abdullah-i Mübârek
  44. Şeyh Hasen Burhaneddin

* Nihat Zuhurî Mülâkat,2018. Kadirî Silsilesi

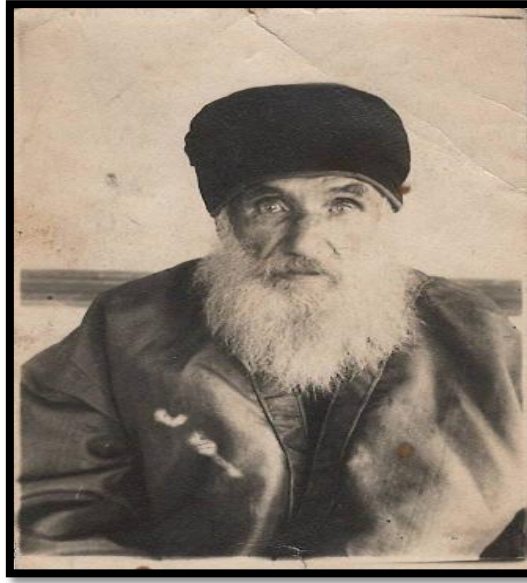
3. Şeyh Hasan Basri
4. Şeyh Habib-i Acemi
5. Şeyh Davud-i Kerhi
6. Şeyh Maruf-i Kerhi
7. Şeyh Sırrı Sakadi
8. Şeyh Cüneyd-i Bağdadî
9. Şeyh Ebu Bekir Şibli
10. Şeyh Alel Acemi
11. Şeyh Rubzai
12. Şeyh Kulami
13. Şeyh Ebil Fazl
14. Şeyh Muhyiddin-i Abdülkadir Geylanî
15. Şeyh Abdül Muhsin
16. Şeyh Ahmed-ül Marufi Kerhi
17. Şeyh Sadreddin-i Ali
18. Şeyh Şemsedin-i Mehmed
19. Şeyh Abdüssemi
20. Şeyh Ömer
21. Şeyh Musel Kebir
22. Şeyh Ebubekir
23. Şeyh Mehmed Hicali
24. Şeyh Ebubekir
25. Şeyh Hayrullah-i Kebir
26. Şeyh Mevlâna Seyyid İrfadi
27. Şeyh Mustafa
28. Şeyh Ahmed Cündi
29. Şeyh Recep Muhammed
30. Şeyh Hasenü'l Rufai

Osman Hâdî Efendi, Mustafa Sâfî Efendi'ye intisâbının ardından Aynî Ali Baba Dergâhı'nı ziyarete devam etmiş, Muhyiddin Ensârî döneminde* de bu ziyaretlerini sürdürmüştür (Nihat Zuhurî Mülâkat, 2018).

2.2. Mustafa Hilmî Sâfî Efendi

1858 senesinde Burdur'da doğan ve Hilmî mahlasına sahip Mustafa Sâfî Efendi'ye Fahreddîn-i Himmetî tarafından 15 Kasım 1906 târihinde hilâfet verilmiştir. (Onat, 1984; Vassaf, 2006; Özdamar, 2001). Âşık Yunus, Salâhaddin Uşşâkî, Mısrî-i Niyâzî ve Sezaî Gülşenî dîvânlarını hıfzeden Sâfî Efendi, on dokuz sene Kuleli Askerî İdâdîsi'nde Arapça, Farsça, akaid dersleri vermiştir. Perşembe günleri Kasımpaşa Uşşâkî Dergâhı'nda *Mesnevî Şerîf* okumaları, cuma günleri de Uşşâkî âyini icrâ etmiştir.

Şekil 8. Osman Hâdî Efendi'ye Uşşâkî İcâzetnâmesi Veren Mürşidi Mustafa Sâfî Efendi'nin Fotoğrafi

Mustafa Sâfî Efendi'nin vefat ettiğini öğrenen Osman Hâdî Efendi'nin *babamı kaybettim* dediği kaydedilmiştir (Levent Mülâkat, 2019). Osman Hâdî Efendi'nin şiirlerinde Mustafa Sâfî Efendi'den zamanın kutbu ve gavsı sözleriyle bahsettiği görülmektedir. (Aşağıda nakledilen beyitler *Hâdî Dîvânı*'nın imlâsına uygun şekilde alınmıştır. Günümüz Türkçe yazım kurallarına riayet edilmemiştir.)

Sireti mürşidde gördüm himmeti hem anladım
İmtiyaz-ı hazreti Hak hâlik-i izzet deyu (29-41)

Hazreti şeyhim efendim Mustafa Safi aziz
Ârifan hep mutekitdi anda kutbiyyet deyu (29-42)

* Nihat Zuhurî'den alınan bilgiye göre Osman Hâdî Efendi'nin ilk mürşidi Rifâî Şeyhi Muhammed el-Ensârî'nin oğlu Muhyiddin Ensârî, Hâdî Efendi'nin diğer mürşidi Uşşâkî Şeyhi Mustafa Sâfî Efendi'nin kızı ile evlenmiştir. Bu durum iki dergâh arasında ayrıca bir ziyaret ve irtibat vesilesi oluşturmuştur.

Hazret-i Sâfi okutdu nice ders-i ibreti

Elhususu bed nazardan ihtifadır meşrebim (44-34)

Hazret-i Sâfi ki Lâşek oldurur Gavsezzeman

Her hususta ol azize iktidadır meşrebim (44-35)

Osman Hâdî Efendi bir şiirinde Halvetiye tarikatının kollarından bahsederek kendisinin orta kol olarak bilinen Ahmediyye şûbesinin kurucusu Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin'den (ö. 910/1504) gelen Uşşâkîyye koluna bağlı olduğunu anlatmaktadır (Ögke, 2015; Uludağ, 1989: 171).

İsm-i pâki anın Ahmed Şemseddin
Hakikaten olmuş âfitab-ı din (68-18)

Yiğitbaşı lâkab verilmiş ana
Arz edeyim illetin hikmetin sana (68-19)

Yolumuz hazretin gittiği yoldur
Halvetî orta kol pîri hem oldur (68-34)

Kolun ismi konuldu (Ahmediye)
Bu koldan teşa'ub etdi Mısıriyye (68-35)

Bir şubesi oldu hem Sinaniye
Diğer şubesi de Ramazaniye (68-36)

Biri dahi oldu bil Cerrahiyye
Biri yolumuzdur ki Uşşâkîyye (68-37)

Sefîne-i Evliyâ adlı eserinde Hüseyin Vassaf, Hz. Pîr Hasan Hüsâmeddîn-i Uşşâkî'den Osman Hâdî Efendi'ye kadar uzanan silsileyi verir: * Hüseyin Vassaf'ın verdiği silsilede görülen son üç isim ise şöyledir:

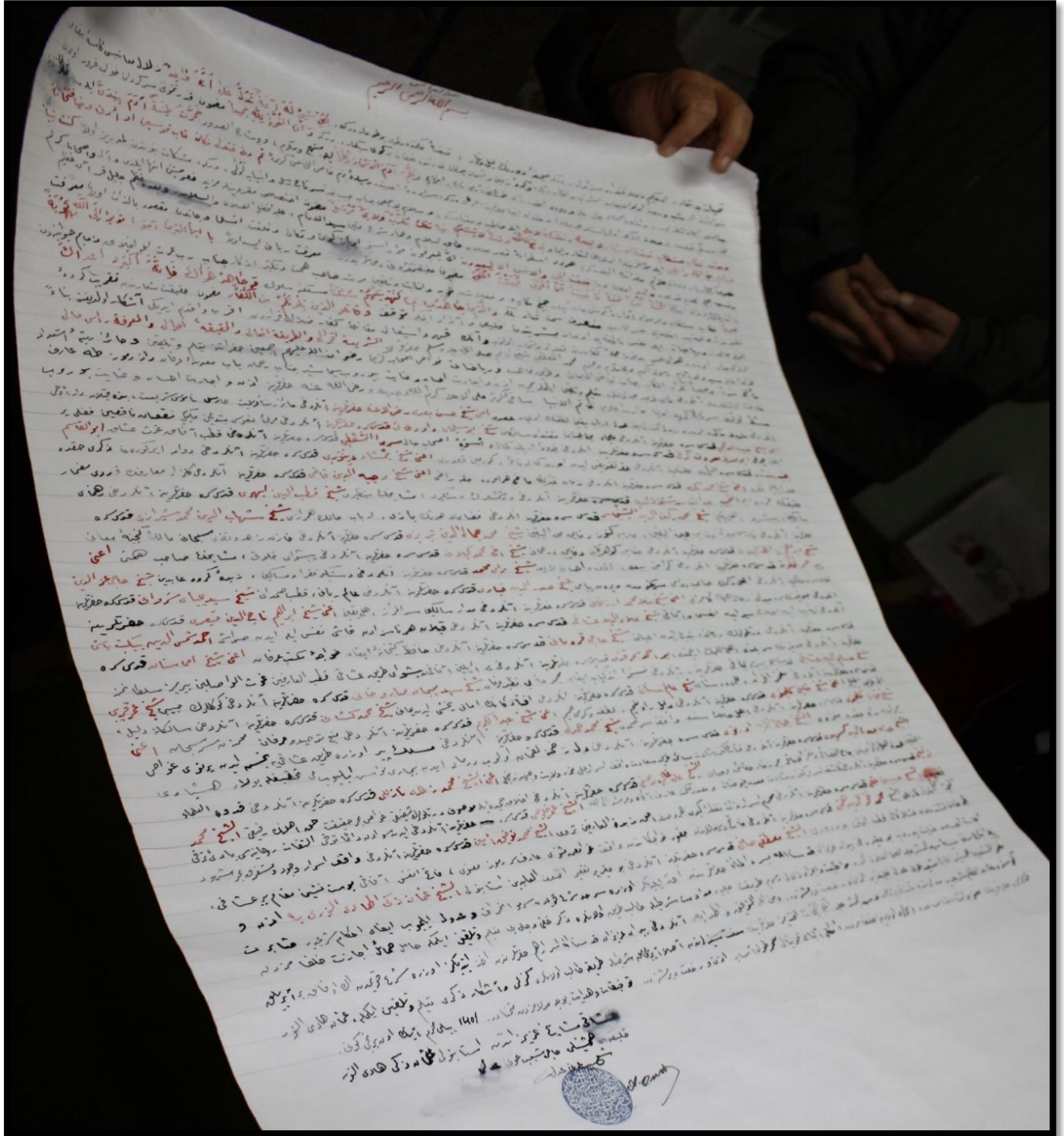
* Hz. Pîr Hasan Hüsâmeddîn-i Uşşâkî
Şeyh Seyyid Memicân Efendi
Şeyh Ömer-i Karîbî
Şeyh Âlim Sinân Efendi
Şeyh Muhammed-i Keşânî
Şeyh Halîl Efendi
Şeyh Abdülkerîm Efendi
Şeyh Sıdkî Osman Efendi
Şeyh Muhammed Hamdî-i Bağdâdî
Şeyh Seyyid Muhammed Cemâleddîn-i Uşşâkî
Şeyh Abdullah Selâhaddîn-i Uşşâkî
Şeyh Muhammed Zühdi Efendi
Şeyh Ali el-Galib el-Vasfî Efendi
Şeyh Muhammed Tevfik Efendi
Şeyh Ömer-i Hulûsî Efendi
Şeyh Hüseyin Hakkî Efendi
Şeyh Muhammed Emîn-i Tevfikî Efendi

Şeyh Muhammed Fahreddîn-i Himmetî Efendi

Şeyh Mustafa Hilmî-i Sâfi Efendi,

Şeyh Terlikçi Osman Efendi (Osman Hâdî Yücebilgiç)

Şekil 9 -10-11- Osman Hâdî Efendi'nin Uşşâkî Silsilesi Bilgilerini Taşıyan Ve Mânevî Göreviyle İlgili Belge Örneğidir.*

* Küçük Hüseyin Hüsnü Vassaf Efendi vefat edince müridi Muammer Tolasa, sülûkunu Osman Hâdî Efendi'nin halifesi Avnî Onat'ta tamamlamıştır. Bunun üzerine Avnî Onat, Muammer Tolasa'ya bir icâzethâne vermiştir. Bu icâzethâne aynı zamanda Osman Hâdî Efendi'nin silsile bilgilerinin taşıyan ve mânevî göreviyle ilgili imzalı, mühürlü belge örneğidir. Oğuzhan Kantar Özel Belge Arşivi; Oğuzhan Kantar 40 yaşında, araştırmacı, yazardır. Bu belge kendisinden alınmıştır.

Hüvel Feyyaz.

Bismillahirrahmanirrahim.

Tahiyatı, bişumar, o hâkiymi zevil iktidore sezâvar dırki, sahifeyi dıreagi Leylûnehor, kabzei hikmetinde motri bir tomardırki «Li kâllışeyin le hu ayetün tedüllu alâ ennehu vahidün» zülâli meaniei kasei beyda ve sevaddan herşeb ve rüzi ölü ebsara işrob ve izhareyler ve kûrrei zemîynü csuman şevgâni kudretinde galton bir köyi sebuk bardırki. Ve ennel kuvvete lillâhi cemien» mazmuni kudret numununu serkirani habî gurur olan cebâbireye iyma ve işar eder ve senâyi na mahdudî cenabî Ali mi vedüde ehakdırki, «evî beni ademî tacî pür iptihacı» ve alleme âdemel esmaa küllaha» ile müptehic ve mükerrem ve şî şahısdır «hammerü tînete ademe bi yedeyye» ile sair mahlukatından mümtaz ve müsellemler kıldı. Ve selâti eska ol padişahi dü sera ve muktedai enbiya hazretlerine ehradırki, sera perdei ehâdiyetke residei bezmi hasûl has kerî mei summe dena fete della fe kâne kabe keşeyni ebedna» ve ziyafethanei vahdetke hitabî müstetabî «halâktül es yae li eclike ve halâktüke li eclî» ile muhotop ve muhenadırki ve selâmun la yuhşa cenabî hâbibî Hûda sertac rey sülü enbiyaya evladırki, miskatı nübüvvetten lemâriz olan küntü nebiyyen ve ademü baynel moi vettîynü ile müehhar müpteda olduğun işar ve iyma «veli ma allâh vaktun lâ yesevni fihi melekün mukarrebun vela nebiyyün müşşün» mazmuni ihtisâs makruniyle mezid hususiyetini inha eyledi. Ve âlu eshabu kiram hususen cihari yari zevil ihtiram hazaratına alyakdırki, her biri üstüvaneî kasrı muallâyî tâki islâm ve imadî şeri metiyni seyyidül enâm aleyhi feta lu selâti selâmdir. Ve bade nazmî celîli kurânî azîym ve nesakî cemiyli kelâmî kadîmde varid olan «vema halâktül cimne ve inse liyağbidün eyyeli li yağrifun» muveddasınca, ibrazî kevnî mekân ve hâlaktü insü candan maksudu bizad olan marife ti zahî pâki Yazdân idîğîni, Küntü keazen mahfiyyen fe ahbebtü en uğrefe ve helâktül hâlka» mazmuni hakikat Makrunu dahi müeyyedir. Marifeti robbani ise ervelden «Ya eyyühelleziyne amenü tuğbu ilallâhi tövbeten nasuha» hitabî müste tabî ve emri serobni, avazî gûşîcan idip .semi mekârih ve gafalattan tövbe ve inâbet ve telkini, mürşidi zahâbi himmet ve teksiri eskâri, Cenabî Robbî İzzet ile ahlâkî zema iymî hayva niyeden tahiri fuaat ve tezhibi ahlâk ile nefsi emmarıyı münşarifi semî mead belki velleziyne cahedu fiyna le nehdiyennehum subulena. meslekine sulûk ve cahit. hevake fe innehu ekberu ağdake» emrine, mücahedat ve riyaziyat ile nefsi natıkayı, efsaî, beşeriyetten tahlis ve azad etmeye mütevekkif ve «Katülülliziyne yelûne kûm minel küffar» mazmuni hakikat şiarından takrib kerdeî ulûl ebsar üzere hevoi nefis betfuma cümlei küffardan tadât ve şımar olunup ve ann kahru istisali mûkaleteyi küffar de lâlet karardon akreb ve akdom idugi aşikâr olduğuna binaen hâcei âlem, seyyidi veledi âdem, re-ülü ekrem ve nebiyyi muhterem. Muhammet Mustafa. sefi-ül ümem sallallâhu aleyhi vessellem hazretleri, eşserioti ekvli ve farikati efâli, vel hakikatî ahfâli vel marifetü reesi mealince sirren ve cehren tekrarı eskâri cenabî kadîül hacatî ve tarîku mücahede ve riyazatî, havassı eshabî gûziyn ridvanullâhi aleyhi ecmaiyin hazeratına, talim ve telkin ve hoizi rütbai istidatî hilâfet öldüklerinde onlar dahi, talîbî tarîki Hak olanlara talim ve telkin eylemeleri için izin ve icâzet, ihsân ve inâyet buyurup, siyyema şir cenabî Rahman, bab-ı Medine-yi irfan, razı rumuzutahâ, arifi mesaleyi ev edna, sertacı guruhî evliya, varisü ulûmî hâtemî enbiya, saki-i kerser. Ali yu Allâ. Keremallâhu vecçhu ve radiyallâhu an hazretlerine, izin ve icâzet, ihsân ve inâyet buyurup, onlar dahi şurubî mezkûre üzere zübdeî kibarî tabiyyin, ümde erbabî yakiyn, lutfunun olmyan hasrı ağni şeyh. Hasan-ı Basri. (K.S) hazretlerine, onlar dahi haizi rütbeî velâyet, horisü namusu şeriatî bende kılan, darî ercemi ağni şeyh. Habîbül-Acemi. (K.S) hazretlerine, onlar dahi mercei mücahidan muktedayı sâlikân şeyh Ebu. Süleyman Davudu Tai. (K.S) hazretlerine, onlar dahi mürebbî-i nufusu mübtediyn, mükemmelî noksan noksıyn, fazlî pur eyleyen, çarhî abu mahfuz- Marufu Kerhi. (K.S) hazretlerine, onlar dahi kîdveî erbabî kemâl, usveî eshabî hâl- Sırrî Sakatî. (K.S) hazretlerine, onlar dahi kutbu afa kı uğrak, Ebül Kasım- Cüneydi Bağdadi. (K.S) hazretlerine, onlar dahi Hakka tefîz eden, umuru kemâle nazır, gör miyen kusuru, ağni şeyh. Mim Sadî Dineverdi. (K.S) hazretlerine, onlar dahi devama er gören, zikri Hakda hasreyle yen fikri ağni şeyh. Muhammet Bekri. (K.S) hazretlerine, onlar dahi hozin diller sürürü, dert ehlinin çeşmi nuru ağni şeyh. Mehemmet Dineverdi. K.S hazretlerine, onlar dahi zamanî adl ile mazı, her amirde Hakka razı ağni şeyh. Ve: ciheddini Kadî. (K.S) hazretlerine, onlar dahi güzârî maarifîya verdi, mizmarî hakikatın ferdi ebül- Necib Abdülkadiri Suhreverdi. (K.S) hazretlerine, onlar dahi düşmüşlerin destigiri, meşâihin bi neziri şeyh. Kutbettîyni Ebher. (K.S) hazretlerine, onlar dahi rehnumayı salikiyn pişrevi ehli yakiyn şeyh. Muhammet Ruknettin Sincasi. (K.S) hazretlerine, onlar dahi fezâyî, lâhulun baası, erbabî hâlin hemrazî Şehabettin Muhammet Şirazi. (K.S) hazretlerine; onlar dahi fârisî meydan, hakayiki aynel yakiyn, horisî kunsî dakâyık, hakkül yakiyn şeyh. Muhammet Cemâleddini Tebrizi. (K.S) hazretlerine; onlar dahi. hazini zühdü takvayı şubhanî, maliki gencine i mani şeyh. İbrahim Zahidî Geylani. (K.S) hazretlerine; onlar dahi, hakaiki gevher kâni, dekaiki dürrü ummaî şeyh. Ahi Muhammet Geylani. (K.S) hazretlerine, onlar dahi pişvayı hâlveti, meşâihin sahibi, himmeti ağni pîr. Ömer Halvetî. (K.S) hazretlerine; onlar dahi destigiri fuka ra ve mesakiyn, zübdeî guruhî abidiyn şeyh. Hacı İzzettin. (K.S) hazretlerine; onlar dahi ehli zikrin sahibi, devamı sîr rî mektupden veren peyâmî şeyh. Sadrettini Heyari. (K.S) hazretlerine; onlar dahi âlemi Rabbanî, kutbu sema doni seyyid- Yahya Şirvani. (K.S) hazretlerine; onlar dahi sofîyenin merdî meydanı, Ricâlül Lehân kâmuranı ani şeyh. Molla

Mehmet Erincani (K.S) hazretlerine, onlar dahi modarı salikiyn, ser efrası, ehli yakıyn ani şeyh İbrahimi Taceddini Kayseri; K.S hazretlerine; onlar dahi, tezhib eden ahlâkı, seyreden enfûsi âfakî, şeyh Alâeddini Uşşakî (K.S) hazretlerine; onlar dahi kılan her nasezâdan tahâşi nefsi ile eden sarâşî. Ahmet Şemseddini Marmaravî Yigit buş (K.S) Hazretlerine, onlar dahi dertlilerin dermanı, tebdil eden ayamı şeyh Hacı İzzettin Karamanî (K.S) hazretlerine; onlar dahi hafız kutubhoneyi ikân hâcei mektebi irfan ani şeyh Ümmi Sinân (K.S) hazretlerine; onlar dahi safiyein ser bülendi, ehlulâhna ercümendi, emir Ah med Semerkandi (K.S) hazretlerine; onlar dahi, pür eyleyen afakî, pisivay, tariki uşşakî, kutbul arifiyn, garvul vasiliye pirimiz sultamvz şeyh Hasan Hüsamoddin Uşşakî (K.S) hazretlerine; onlar dahi, nusyayı endekyabı ikân, mecmuuyı bi naziri irfân şeyh Mevri Şayyit Can Suruhani (K.S) hazretlerine; onlar dahi, gönüllerin habibi, şeyh Ömer Karibi (K.S) hazretlerine; onlar dahi, mefharî akran dillerde dasıtan şeyh Alim Sinan (K.S) hazretlerine; onlar dahi uftade gamın amanı, yahşi eden yamanı şeyh Muhammet Keşani (K.S) hazretlerine; onlar dahi salıkana delil, izâ tarikul celil ani şeyh Halili Gümölcüneri (K.S) hazretlerine; onlar dahi delili rahî naim, lütfu keramî amim ani şeyh Abdülkerim Keşani (K.S) hazretlerine; onlar dahi men bai terhid ve irfan, mahzeni sırrı sub han ani şeyh Osman Gümölcüneri (K.S) hazretlerine; onlar dahi ehli hâlin senedi vakıfı, sırrı samedi şeyh Muhammet Humdi (K.S) hazretlerine; onlar dahi mesleki pür üzere, tariki uşşabiye baş eden, perteri garvası bahri Ledün, rahî Hakda münzeri eşşeyh Cemaleddin Edirneri (K.S) hazretlerine; onlar dahi dil zahmine Lokman olup derman eden, bimarî nûş edip eyleyip meyi tâhlik ile bulan huşyarı, eşşeyh Abdullâh Selâhaddin Kısırcı (K.S) hazretlerine; onlar dahi fettahî kenzi reşâded, saiki tariki saadet, vakıfı, esreri Ali nuru velâyet vechindan müncele ani eşşeyh Muhammet Zühdi Nazilli (K.S) hazretlerine; onlar dahi kudretül Ölemaul muhakkikeyn ümdetül üre faul vasiliyn, camiul fezâil ve mefharul emasil, bahri zihârî hakaik ve meani eşşeyh Ah Galibi Vusî (K.S) hazretleri ne; onlar dahi ahlâkı hamide ile mersuf, dertlilerin şefiki, garvası bahri hakikat, Hakehlinin refiki eşşeyh Muhammet Terviki (K.S) hazretlerine; onlar dahi kaşifi esreri kenzi reşâdet, madeni fuyuzad ve mastarı hikmet, arifi ağah ve mürsidi İllâllâh eşşeyh Ömer Hilusi (K.S) hazretlerine; onlar dahi eden sından daima terakki, İhtifâti ruhanıyesi bodii terakki, kasabani eşşeyh Hüseyin Hakki (K.S) hazretlerine; onlar dahi mahremi esreri zatı Hak, noktası kübra, her vasfa ehak, zubdetül arifiyy Tirevi eşşeyh Muhammet Tervik Emin (K.S) hazretlerine; onlar dahi vakıfı esreri vücüd, müstağrebi bahri şuhud, genceyi günei hâveti Nazilli li eşşeyh Muhammet Fahri Himmeci (K.S) hazretlerine; onlar dahi Falih dersü omelerinden hazır hâce gânnından, vakıfı garamizi mesnevi, arifi sırrı romozu maneri, fatihi enfûsi âfakî, post nişini makamı piri uşşakî, fuyuzatı teşmedilani Uşşaka kâfi, kutbul vakit Berdor-i eşşeyh Mustafa Sabî (K.S) hazretlerine; onlar dahi buhakiri pür taksir, ezâfül abidiyn İstanbul-i Osman Zekiyyul Hâdi yül nurıye izin ve icâzet ihsân ve inâyet buyurulup/buhâkir dahi, pirânî azizan Keddessallâku bisurrehul manan Hz lerinden ahz eylekâğı miiz üzere, serhaddi şerri karimden sermu inhiral ve udül eylemeyip ifâyi âhkâmı şeriyeye musa beret ve ihtibai süneni seniyei dul beşer aleyhi efdalu selâvatül birre muvazebet ve icrai zülâli rusumi tarikatı aliyeeye müdare mat şartı ile, tâlibi tarikâtalara zikri hafive celt talim ve telkin eylemeye, hamili hamaili icâzet hülefamızdan, mefharul müstaidiyn Hemsîn-i el Haç Şuayyb Am Adli (K.S) halifeye izin ve ruhsat vermişidir. Ya minâllâhi tevrik ve hidâyet tahriren Fil yevmi isna, aşeretün min şehri Rebülâhır senedün hamse sebine ve sülûse semiyet ¹⁹⁵⁵ (1375) ve etf. ¹⁹⁷³ 1391 Tarihinde İstanbolda Kasımpaşa da Cenabı Pir Hüsamoddin Uşşakî K.S baki dergâhı şerifi post nişini eşşeyh Mustafa Sabî (K.S) hazretle halifesi Osman Zeki Hâdiyennur.

Anlardaki bu hakiri pür taksire, obidlerin en zayıf kuluna, pirânî azizan hazretlerinden ahz ettiğimiz üzere, serhaddi şerri karimden en ufak bir ayrılık göstermemek ve ahkâmı şeriyeye müdaremette sabit kâdem olmak ve seyidül beşer Aleyhi Ekmâlî Tahiyyatı ofen dimiz hazretlerinin sünneti seniyelerinden asla ayrılmamak şartı ile, tarika talib olanlara, gâli ve aşikâr zikri talim ve telkin eyleme, Osman Hâdiyennur (K.S) hazretlerinin mânevî işaret ve müsade ve emirleri üzerlerine hülefamızdan emekli Albay Konyalı Muammer Tolasa ya izin ve ruhsat vermişidir. Tervikat ve hidâyet yüce Mehdîdan

3 Aralık 1980

Uşşakî meşâihî kiramından Osman Zeki Hâdiyennur halifesi

Hacı Şuayyb Am Adli.

2.3. Halîfesi Avnî Adli Onat

Avnî Onat, 1904 yılında dünyaya gelmiştir. Hukuk eğitiminin ardından savcılık görevini sürdürmüştür. Cumhuriyetin ilk kadın yargıçlarından Fahamet Hanım ile evlenen Onat'ın kayınpederi ise Millî Mücadele'nin madalyalı komutanlarından Refi Evinç Paşa'dır. Avnî Onat, Osman Hâdî Efendi ile 1945 yılında Refi Paşa'nın Çengelköy'deki yalısında tanışmıştır. Mânevî eğitiminin ardından icâzet alan Onat'a *Adli* mahlasını da Osman Hâdî Efendi vermiştir. Bunun üzerine Avnî Onat bir şiir kaleme almıştır (Özdamar, 2001; Tüzel Mülâkat, 2019).

Can evinden doğsa dedim bir kelâm

Bâb-ı aşkdan bahr-i aşkı boyadık

Nice yıllar bir kazanda kaynadık

Hep beraber bahr-i aşkı boyadık

Aşk şarabından aynı elden içmişiz

Neş'e bulub dû cihandan geçmişiz

Aynı yoldan kâm'a ermiş bizleriz

Biz erenler izlerini izleriz

Kahr-ı lütfâ dedik birden eyvallah

Virdimiz bu, Lâ ilâhe illallah

Gece gündüz ism-i Hakkı zâkiriz

Ni'metine can-ı dilden şâkiriz

Yeni ismim arz edeyim merhaba

Verdi **Adli** mahlâsı **Hâdî** Baba.*

Sonuç

Târîh boyunca Türkler Müslümanlığın temsilcisi olmuşlar, kendilerini Allah'ın askeri olarak görmüşlerdir (Şen, 2012). Türklerin İslâmiyet'i kabulüyle Mete Han'ın ve Atilla'nın kızıl elması, cihat ve gazâ ile zenginleştirilerek Alparslan'ın, Fatih'in ve Kanuni'nin kızıl elmasına özellikle Osmanlılar döneminde "îlâ-yı kelimetullah" terimiyle ifade edilen Allah'a hizmete (Ayverdi, 2013:73) dönüşmüştür. Öyle ki dinin mülayim yüzü olan tasavvuftaki ermişlik, erenlik makamını dahi Türklerde alp-erenlik "savaşçı dervişlik" olarak yorumlanmış, Oğuz Kağan'ın yiğit alpleri, Hoca

* Osman Hâdî Efendi'nin Avnî Onat dışında halîfesi ya da halîfelerinin olup olmadığına dâir net bir bilgiye rastlanmamıştır. Refi Ateş Tüzel Mülâkatı, 18.11.2019. Torun Refi Ateş Tüzel ise Osman Hâdî Efendi'nin müridesi Fahamet Onat'ın kız kardeşinin torunudur.

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Ahmet Yesevî'nin alperenleri olmuştur (*Türkler Ansiklopedisi*, 2002: 2). Alperenler gerek Selçuklu gerekse de Osmanlı döneminde Anadolu'nun ve Balkanların Türkleştirilmesinde ve Müslümanlaştırılmasında önemli roller üstlenmiştir. Osman Hâdî Efendi'nin, üç tarikattan icâzetli bir şeyh olmasının yanı sıra aldığı zâhirî ve bâtinî eğitimleri değerlendirerek ihtiyaç anında tekkeden sahaya çıkararak yaşadığı devirde vatanın bağımsızlık mücadelesine aktif olarak katılması ve Türkler için mânevî değeri en büyük çarpışmalardan biri olan Çanakkale Savaşı'nda gazi olması, alperenlik anlayışının bir silsile hâlinde süre geldiğini ve alperenlerin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda da önemli bir rol oynadığını göstermesi açısından ayrı bir kıymete sahiptir.

Hâdî Efendi'nin Çanakkale'de aynı birlikte görev aldığı silah arkadaşı Mustafa Kemal ile İstanbul'a döndükten sonra da irtibatının devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede Mustafa Kemal'in emri ile Hâdî Efendi'nin İstanbul'un işgali sırasında Anadolu'ya silah kaçıran Müsellâh Müdâfaa-i Milliye diğer adıyla Mim Mim Grubu'nda görev aldığı tespit edilmiştir.

Osman Hâdî Efendi'nin Mustafa Kemal'i ölümden kurtarmak uğruna şarapnel parçalarına kendi vücudunu siper ettiğine dâir rivâyetler ise daha önceki Türk devletlerinin kuruluşundaki mucizevî durumların mânevî bir harçla yoğrulduğu rivâyetleriyle paralellik göstermektedir (*Türkler Ansiklopedisi*, 2002: 2).

KAYNAKÇA

- Altuntaş, İ. (2010), Hz. Şeyh Seyyid Abdullah El Haşimi El Mekki Er Rifâî k.s Arap Şeyh, İstanbul: Gözde Matbaacılık.
- Ayverdi, S. (2013), O da Bana Kalsın: Röportajlar-Anketler, İstanbul: Kubbealtı Yayınevi.
- Cebecioğlu, E. (2014), Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, 6, Ankara: Otto Yayınları.
- Döğüş, S. (2007), Osman Gazi'den Gazi Mustafa Kemal'e Anadolu Gazileri, Sosyal Bilimler Dergisi, 25-50.
- Ekinci, N. (1994), Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul ve Anadolu'daki Türk ve Düşman Gizli Faaliyetleri, Atatürk Yolu Dergisi, 167-184.
- Eren, G. (1999), "İkinci Abdülhamit", Osmanlı Ansiklopedisi On İki Hanedan, C:12, 232-238.
- İlter, E. (2002), Milli İstihbarat Teşkilâtı Târîhçesi, Ankara: Milli İstihbarat Müsteşarlığı Mit Basım Evi.
- İnalcık, H. (2018), Devlet-i 'Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar IV Âyânlar, Tanzimat, Meşrutiyet, 5, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İnalcık, H. (2018), Devlet-i 'Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I, Klâsik Dönem, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Karakoç, E. (2005), Millî Mücadele'de Üsküdar, Üsküdar Sempozyumu Bildirileri, 151-159.
- Köseoğlu, M. (2013), İstanbul'da Rifâî Tekkeleri, Keşkül Dergisi, 111-119.
- Köstüklü, N. (2002), Vatan Savunmasında Gönül Erleri: Mücahidin-i Mevlevi Alayı, Selçuk Üniversitesi, Onuncu Milli Mevlâna Kongresi, 213-223.
- Küçük, Hülya, (2003), Kurtuluş Savaşı'nda Bektâşîler, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Onat, A. (1965), Başlangıç, Hâdî Dîvânı, 3-9.
- Onat, F. (1984), Pîr Hasan Hüsâmeddin Uşşâkî k. s. ve Hülefâsı, İstanbul.
- Osmanzâde, H. (2006), Sefîne-i Evliyâ, haz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

- Ögke, A. (2015), Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, İzmir: Şehzadeler Belediyesi Yayınları.
- Özcan, A. (1996), Gazi, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C:13, 443-445.
- Özdamar, M. (2001), Hüsameddin Uşşâkî ve Uşşâkîler, İstanbul: Kırkkandil Yayınları.
- Özkan, A. (2015), İşgal İstanbul’unda İstihbarat ve Eylem: Mim Mim Grubu, İstanbul: Salkımsöğüt Yayınları.
- Özkök, K. (2015), Takdim, Seyyid Ebu’l-Hüdâ es Sayyâdî, Rifâî-Sayyâdî Seyyidleri, İstanbul: Revak Kitabevi,1-10.
- Rifâî, K. (2015), Seyyid Ahmed Er Rifâî, 2, İstanbul: Cenan Eğitim, Kültür, Sağlık Vakfı Neşriyatı.
- Sarıkoçuncu, A. (2010), Atatürk Din ve Din Adamları, 10, Ankara: Türkiye Diyanet Yayınları.
- Şen, S. (2012), Orta Asya’nın İlk Türk-İslâm Metinlerinde Kadim Gelenekten İslâmî Döneme Din Algısı: ‘Türk Tanrısı’ndan ‘Tanrı’nın Türkleri’ne” (Ed. Muhammet Savaş Kafkasyalı) Orta Asya’da İslam, Temsilden Fobiye, Türk’ün Tanrısından, Tanrının Türk’üne, Cilt II, 728.
- Güzel, H. vd. (2002), Türkler Ansiklopedisi C. 21, s. 2.
- Uludağ, S. (1989), Ahmediyye, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,C: 2, s.171.
- Yılmaz, M. (1999),Târîhî Seyri İçinde Bulgaristan Türklerinin Durumu ve Türkiye’nin Bölge Türklerine Yönelik Politikaları, Bilig, 61-65.
- Yıldırım, M. (2015), Son Osmanlı Mersiyehâmı Sebîlci Hüseyin (Okurlar) Efendi’nin Bestelerindeki Tavrı Özellikleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Yücebilgiç, O. (1965), Hâdî Dîvânî, İstanbul: Toker Matbaası.
- Yücebilgiç, T. (2020), Çağdaş Alperenlerden Osman Hâdî (Yücebilgiç) Efendi’nin Hayatı ve Dini – Tasavvufî Görüşleri, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Tasavvuf Enstitüsü.
- Zürcher, E. (2000), Modernleşen Türkiye’nin Târîhi, çev. Yasemin Saner Gönen, İstanbul: İletişim Yayınları.

Mülâkatlar

Aslı Levent Mülâkatı, 12.03.2019 / 04.03.2020.

Ayşe Gölgeli Mülâkatı, 13.09. 2019.

Özlem Küçükusu Mülâkatı, 04.03.2020.

Nihat Zuhûrî Mülâkatı, 22.12.2018 / 19.11.2019.

Refi Ateş Tüzel Mülâkatı, 18.11.2019.